

Voorstel Algemeen Bestuur 23 november 2021

Onderwerp	Revisiepeilbesluit Friese boezem
Bijlagen	1. Toelichting revisiepeilbesluit 2. Links naar kaart met begrenzing Friese boezem en naar animatie 3. Antwoordnota 4. Verslag hoorzitting 5. Zienswijze HFG 6. Zienswijze akkerbouwverbond 7. Zienswijze it Fryske Gea 8. Nadere toelichting it Fryske Gea op zienswijze
Steller	Jacqueline de Booij

Het dagelijks bestuur stelt voor

1. Het revisiepeilbesluit Friese boezem vast te stellen conform de bijlagen 1 en 2;
2. De ingebrachte zienswijzen gedeeltelijk te honoreren, in overeenstemming met de antwoordnota in bijlage 3;
3. Om met het vaststellen alle eerder genomen peilbesluiten of delen daarvan die liggen binnen de begrenzing van het revisiepeilbesluit Friese boezem in te trekken.

Vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân 23 november 2021	
L.M.B.C. Kroon Dijkgraaf 	O. Bijlsma Secretaris-directeur 

Inleiding

Het vigerend peilbesluit

Het vigerend peilbesluit stamt uit 1999 en heeft derhalve ruim 20 jaar dienst gedaan. Ook in dat peilbesluit was het streefpeil van de boezem 0,52m -NAP, zoals het ook in de decennia daarvoor het geval was. Met het revisiepeilbesluit blijft dat zo.

Ter voorbereiding op de revisie van het peilbesluit is een evaluatie uitgevoerd naar het peilbeheer op de Friese boezem van de afgelopen 20 jaar. Deze is als bijlage bij het peilbesluit opgenomen. Hierin is goed te zien dat het waterschap er steeds beter in slaagt om het peil jaarrond op of vlakbij het streefpeil te houden, met alle voor- en nadelen van dien. Voor het overgrote deel is men blij met dit adequate beheer. Het steeds strakker peilbeheer heeft echter wel negatieve effecten op de natuurfuncties gekoppeld aan de Friese boezem (KRW, N2000, NNN).

Boezemverkenning

De provincie en het waterschap werken momenteel aan een visie op de boezem voor de langere termijn. Bij de opstelling hiervan worden meer en minder vergaande scenario's verkend. De verwachting is dat deze visie pas zijn vertaling zal krijgen in peilbesluiten op de langere termijn, vanwege de omvang van de benodigde investeringen bij veranderingen. Indien vanwege de verkenning een aanpassing van dit peilbesluit nodig is, dan zal dat uiteraard worden opgepakt.

Peilbeheer, ecologie en droogte

Het beheer van de Friese boezem is in de afgelopen 100 jaar steeds adequater geworden, waarmee minder wateroverlast ontstaat. Vrijwel iedereen is tevreden over het beheer van de boezem omdat het peil goed is afgestemd op vrijwel alle functies.

Een nadeel van het professionele boezembeheer is dat de waterstand minder dynamiek kent, hetgeen geen positief effect heeft op de natuur.

Verkend is of het beheer van de boezem, rekening houdend met alle belangen, kan worden verbeterd ten gunste van de natuur. Hieruit is de suggestie naar voren gekomen om in het voorjaar de waterstand af en toe, zo mogelijk gelet op de weersberichten, in beperkte mate gedurende enkele weken op te zetten, ten gunste van de ecologische waarde van de boezem.

Hierdoor wordt de rietgroei gestimuleerd wat belangrijk is voor al het waterleven en voor de bescherming van de oevers langs de boezem. In de nazomer zal de waterstand zo mogelijk omlaag worden gezet.

Verder wordt voorgesteld om de zomerpolders voortaan niet meer elke winter van 1 oktober tot 1 april voor de boezem te zetten, maar deze termijnen af te stemmen op de natuurbeheerdoelen van de betreffende polder. In dit peilbesluit is per zomerpolder te zien welke beheersdata van toepassing zijn (zie de kaart).

In ruil hiervoor kunnen de zomerpolders tussen 1 oktober en 1 april voor de boezem gezet worden als vanuit Wetterskip Fryslân wordt aangegeven dat dat nodig is. Dat zal het geval zijn bij (zeer) hoog water en/of verwachte grote regenval. De terreinbeherende organisaties voeren dit uit.

Deze beheerswijziging is ontwikkeld in samenspraak met de terreinbeherende organisaties.

Tot slot is beschreven hoe met het peilbeheer wordt omgegaan in tijden van droogte of piekbelasting. In tijden van droogte kan de waterstand worden opgezet. En als er piekbelasting wordt verwacht kan de waterstand preventief omlaag worden gezet.

Samenvattend kan dus om redenen worden afgeweken van het streefpeil:

Peil omhoog in het voorjaar voor ecologie	0,38m -NAP	Enkele weken
Peil omhoog bij droogte	0,47m -NAP	Zo lang als nodig
Streefpeil	0,52m -NAP	Grootste deel van het jaar
Peil omlaag in de (na)zomer voor ecologie	0,57m -NAP	Enkele weken
Peil omlaag bij verwachte grote regenval	0,62m -NAP	Zo vaak als nodig; meestal maar enkele dagen

In de toelichting op het peilbesluit wordt e.e.a. meer uitgebreid beschreven.

Kaart op orde

Bij de voorbereiding is, in samenhang met het proces om de legger op orde te brengen, veel aandacht en tijd besteed aan het op orde brengen van de begrenzing van de boezem op kaart, zodat de kaart de werkelijke begrenzing weergeeft, en in het beheer de juiste aantallen hectares worden meegerekend.

Gekozen is om naast de wateren op boezempeil ook de gronden mee te nemen die onder directe invloed van het boezempeil staan (afwaterend op de boezem zonder kunstwerk), de beheerste boezems (worden van de boezem afgesloten bij zeer slecht weer) en de zomerpolders ('s winters boezem, 's zomers polderpeil).

De boezem heeft op dit moment afgerond de volgende omvang:

Type peilvak	Totale oppervlakte In ha.	Landdeel In ha.	Waterdeel In ha.
Boezem	38.045	21.706	16.339
Beheerste boezem	788	547	241
Zomerpolder	1.865	1.615	250
Vrij afstromend op boezem	3.183	3.058	126
Totaal			's zomers: 16.956 's winters 18.571

In de winter is het wateroppervlakte van de boezem iets groter dan in de zomer omdat dan ook het landdeel van de zomerpolders onder water staat. Omdat de zomerpolders niet allemaal de hele winter onder water staan is dit wateroppervlakte in de winter soms weer iets lager.

Een essentieel aandachtspunt voor de toekomst is om de kaart met de begrenzing van de Friese boezem op orde te houden. Dit betreft zowel de kaart van dit peilbesluit als van de legger. In het werkproces wordt ingebed dat alle wijzigingen uit projecten, peilbesluiten en vergunningen continu en direct worden verwerkt op de kaart van de Friese boezem. Van deze wijzigingen wordt een register bijgehouden.

Klankbordgroep

De opstelling van dit revisiepeilbesluit is begeleid door een klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de agrarische sector, de beroeps- en de recreatievaart, de binnenwatervisserij en de natuurbeherende organisaties. De algemene tendens is dat men tevreden is met het goed op orde zijnde beheer, maar dat er meer aandacht wenselijk is voor mogelijke verbeteringen t.b.v. de natuur. Daarbij moet er worden opgelet dat andere belangen niet worden geschaad.

Beoogd resultaat

1. Het peilbesluit voor de Friese boezem is actueel.
2. Een goede beschrijving van de wijze van beheer, zoals dat wordt afgestemd op alle vraagstukken m.b.t. wateroverlast en -tekort, en alle belangen rondom de boezem.

Onderbouwing beslispunten

1. Het revisiepeilbesluit voor de Friese boezem vast te stellen conform de bijlagen 1 en 2 `

1.1 Met het revisiepeilbesluit wordt de werkelijke begrenzing van de Friese boezem goed weergegeven

Het gehele peilvak van de boezem is grondig doorgenomen zodat de kaart goed aansluit bij de huidige omvang van de boezem. Dit is een momentopname; met nieuwe projecten zal de omvang van de boezem aan verandering onderhevig blijven.

1.2 In het beheer wordt voortaan extra inzet voor de natuur geleverd

In het beheer zal voortaan extra inzet voor de natuur worden geleverd, door de waterstand in het voorjaar gedurende korte tijd iets op te zetten, en in de nazomer iets te verlagen. De natuur kan nl. niet goed uit de voeten met het huidige zo effectieve en strakke peilbeheer. Veel natuur is gebaat bij meer fluctuatie, conform de vroegere ritmes. Met dit voorstel wordt daar een bescheiden bijdrage aan geleverd, waardoor de ecologische kwaliteit wordt ondersteund.

Verder wordt voorgesteld het beheer van de zomerpolders beter af te stemmen op de natuurdoelen wat betreft de periode dat ze voor de boezem staan. Deze voorstellen zijn ontwikkeld in samenspraak met de terreinbeherende organisaties Staatsbosbeheer en it Fryske Gea. Zij voeren dit beheer uit.

Daarnaast verricht Wetterskip Fryslân inspanningen ten gunste van de natuur in projecten vanuit KRW, Natuer mei de mienskip en N2000.

1.3 De werkwijze bij droogte is met het revisiepeilbesluit helder geregeld

De afgelopen jaren worden we als waterschap geconfronteerd met droogte. Het algemeen bestuur heeft op 30 juni 2020 ingestemd met de 'Beheermaatregel dreigend watertekort'. Deze beheermaatregel geldt niet voor de Friese boezem. In het peilbesluit is een paragraaf opgenomen met de werkwijze bij een dreigend watertekort/droogte. Strekking daarvan is dat de huidige lijn van het opzetten van de waterstand van de boezem met 5 centimeter, wordt gecontinueerd. Dit zorgt voor buffering van water, voldoende druk op de inlaten en het heeft een -beperkt- positieve invloed op de grondwaterstand.

2. De ingebrachte zienswijzen gedeeltelijk te honoreren, in overeenstemming met de antwoordnota in bijlage 3;
 - De zienswijze van het Friesch Grondbezit leidt niet tot een wijziging van het revisiepeilbesluit. Nadeelcompensatie is een bestaand recht wat niet nader hoeft te worden geduid. De aanpassingen in het beheer spelen zich af binnen de bestaande bandbreedte, waardoor een nulmeting niet noodzakelijk wordt geacht, en evenmin effect op de ganzenstand wordt verwacht.
 - De zienswijze van het akkerbouwverbond leidt tot een tekstuele verbetering over bruinrot. Alles afwegende wordt geen aanpassing van het beheer voorgesteld om de kans op bruinrot te verkleinen, omdat de beheerswijziging van dit revisiepeilbesluit zich voor het grootste deel afspeelt buiten het groeiseizoen van de aardappel, en blijft binnen de bandbreedte van het beheer wat er al jaren is.
 - De zienswijze van it Fryske Gea leidt tot een nadere aanduiding op de kaart omtrent het beheer van een aantal zomerpolders. Deze zomerpolders liggen voortaan in de winter alleen bij hoog water voor de boezem. Op de kaart is per zomerpolder het beheer te zien.
3. Om met het vaststellen alle eerder genomen peilbesluiten of delen daarvan die liggen binnen de begrenzing van het revisiepeilbesluit in te trekken.
 - 3.1 *De vigerende peilbesluiten zijn niet meer relevant.*

Het revisiepeilbesluit Friese boezem is opgesteld met in achtneming van het vigerende beleid van het waterschap en de provincie en geeft de nieuwe gewenste situatie aan. De huidige vigerende peilen zijn daarmee niet meer relevant.

Alternatief

Wanneer het revisiepeilbesluit niet wordt vastgesteld blijft het oude peilbesluit uit 1999 van kracht en is er geen actuele vastgestelde kaart met de begrenzing van de boezem. Nadeel is ook dat in dat peilbesluit het beheer in tijden van droogte of wateroverlast of in relatie met de vraag van de natuur, niet helder is geregeld.

Risico's

1. *De natuur blijft achteruit gaan, mede door het vlakke waterpeil in de Friese boezem en ondanks de poging om iets meer flexibiliteit in de te brengen*

Voorstelbaar is dat de natuur achteruit blijft gaan, ondanks de inspanningen zoals beschreven in dit peilbesluit, en zoals bijvoorbeeld aan de orde in KRW en andere projecten.

Gelet op de andere belangen (recreatie, agrarische sector enz.) is een sterkere fluctuatie van het peil geen haalbare kaart. Kades en aanlegsteigers lopen dan onder water, of de scheepvaart loopt vast op ondieptes. Of agrariërs kunnen in het voorjaar niet het land op.

2. *De flexibiliteit in beheer t.b.v. veiligheid, droogte of natuur blijken niet goed te functioneren*

De beschreven beheersmaatregelen t.b.v. veiligheid, droogte of natuur kunnen in de praktijk toch ongunstig uitpakken of onvoldoende soelaas te bieden, bijvoorbeeld doordat de omstandigheden toch anders zijn dan nu gedacht. Indien dat het geval is zal nader worden bekeken welke aanpassingen wenselijk zijn, in de integrale afweging van belangen. Dit kan leiden tot nadere aanpassingen in het beheer.

Financiën en capaciteit

Dit ontwerp-revisiepeilbesluit heeft geen financiële effecten.

De beheersinspanningen voor het Wetterskip blijven van dezelfde omvang.

Procedure en communicatie

Op de website van Wetterskip Fryslân is een aparte bladzijde ingericht voor de boezem. Hier wordt met een animatie uitgelegd wat het beheer van de boezem behelst, is de kaart van de boezem te consulteren en is de toelichting op het revisiepeilbesluit te vinden. Ook staat op deze bladzijde een link naar de actuele boezemwaterstand op verschillende plekken in de boezem (real time data)

Dit peilbesluit wordt genomen op grond van de Waterwet, de Waterverordening provincie Fryslân en afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Na behandeling van het ontwerp peilbesluit door het dagelijks bestuur heeft het ontwerp peilbesluit gedurende zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn er zienswijzen ingediend. Na vaststelling van het peilbesluit door het algemeen bestuur ligt het peilbesluit gedurende zes weken ter inzage. Het peilbesluit wordt gepubliceerd in het Elektronisch Waterschapsblad (te vinden op www.overheid.nl). Dit peilbesluit treedt in werking op de dag na de publicatie.